

Kalevala Runokeele Selts

Vaata ja proovi meie seltsi programmi **TROKEEMANKELI** (Värsivalvur)!

Teretulemast meie rahvusvahelisse seltsi, juhul kui oled innustunud oma emakeelest. On ju Kalevala runokeel eestlaste ja soomlaste endine ühine luulekeel. Ka nüüdiseesti keeles on võimalik kirjutada rahvalaule kalevala värsivormis.

Vanad eesti kalevalamõõdulised rahvalaulud (Vana kannel, eesti rahvalaulud) on sulle heaks eeskujuks, paraku aga mitte eestlaste Kalevipoeg, kuna seal on kasutatud ehtsat kalevala värsimõõtu ainult osaliselt. Samuti on mõned eesti regivärsid kalevalamõõdulised. Ilukirjandusest võib õiget Kalevala värsimõõtu leida ka **Villem Grünthal-Ridala** ballaadides **Sini ne kari, Vesihaldja mäng, Toomas ja Mai**

, samuti

G. Suitsu

poeemis

Lapse sünd

, aga ka

August Annisti

loomingus.

Sa võid võtta õppust ka **Eino Leino Helkalauludest** (tõlkinud eesti keelde August Annist ja **Elle n Niit**

,

Eino Leino Kaunimad laulud

, "Eesti Raamat", Tallinn1972) ja muidugi August Annisti tõlgitud

Kalevalast

endast, aga ka teosest

Kanteletar

(Soome antoloogia I ja II, toimetand ja tõlkind August Anni).

Eesti keeles on põhimõtteliselt samad Kalevala värsimõõdu reeglid kui soome keeleski. Mõnes kohas on siiski ka erinevusi:

a) Eesti keeles moodustavad täishäälikuühendid ae (krae), äe (kää), eo (peotäis) ja ao (jaokaupa) esimeses silpis diftongi ja kuuluvad niisiis samasse silpi (soome keeles kuuluvad need vokaalid eri silpi).

b) Näiteks on silbid pikad eesti sõnades, milledes üksikkonsonandid k, p, t on vokaalide vahel: luku, papid, kapad, potid, patune (soome keeles on need silbid lühikesed). **Kalevala**

meetrika reeglid

Neist on kõige tähtsam esimene reegel.

1.
a) **Värsijala tõusus ei või olla lühikest pearõhulist silpi.** Niisiis ei esine lühike pearõhusilp värssi 3., 5. ja 7. silbina.

Mittekorrektsed värsid:

Lange/vatest / mere/laintest - Vana/isa / kuulsad / pojad - Veeres / üle / Viru / mere
(Kalevipoeg)

Veisti / kopan / kante/letta - Ajo / päivän, / ajo / toisen - Taoit / ennen, / taoit / eilen
(Kalevala)

Korrektsed värsid:

Iga / laine/le a/jelda - Saad sa / Hiie /suusa/kesed - Pära/lauda /paigu/tatud - Käila/puugi / kinni/tatud - Vaka /Vanha / Väinä/möinen - Pantu / päivil/le pa/hoille
(Kalevala)

1.
b) **Värsijala languses ei esine pikki pearõhulisi silpe.** Niisiis pikk pearõhuline silp ei esine värssi 4. ja 6. silbina.

Mittekorrektsed värsid:

Noorus / närtsi/nud nõm/messa - Enne, / kui õn/nes hõis/kasin - Mehed / kui tam/med tu/gevad
(Kalevipoeg)

Koske / sen leh/män ni/sähän - Ei o/le it/kettä/viä - Terve / kuu, ter/ve ku/ningas
(Kalevala)

Korrektsed värsid:

Õuel/la hü/va i/sakse - Ema, / armsa/ma ko/dussa - Mao / mustas/sa i/lassa - Ussi/de vi/have/ressa - Sano / tarkko/ja to/sia - Entä / jos mi/nä me/nisin
(Kalevala)

2. **Esimeses värsijalas võib esineda ka 2 – 4 silpi.**

On õh/va hü/va nä/olta - Ei olnud / kotkas / ilma / suuri - See oli / seppa / Ilmarinen - Vaski oli / hattu /harti/oilla - Jo se on / vuoro/ni mi/nunki - Reppänä / on li/ki la/kea

(Kalevala)

3. **Värsi lõpul ei või olla ühesilbilist sõna.** Kõikjal mujal värsikohas võib ühesilbiline sõna esineda.

Mittekorrektne:

Kolkko/ja ko/tona /näin ma

(Eino Leino Helkalaulud)

Korrektset:

Kes see / püüaks / mu pi/sarad - Mille / tarvis / nood on / tehtud - Kuigi / see kä/li on / lapsi

(Kalevala)

4. **Neljasilbiline sõna ei või olla trohheusvärsi keskel.** Neljasilbiline sõna moodustab kas 1. + 2. ja 3. + 4., mitte aga 2. + 3. värsijala (tsesuuri-reegel).

Mittekorrektset:

laulis pörmandalta lapsi - lapsi pörmandalta laulis - laiha lappalainen poika - poika lappalainen laiha

Korrektset:

laulis lapsi pörmandalta - pörmandalta laulis lapsi - pörmandalta lapsi laulis - lapsi laulis pörmandalta - lappalainen laiha poika - laiha poika lappalainen - poika laiha lappalainen - lappalainen poika laiha

Sellele lisaks tulevad veel näiteks algriimi, s.o. alliteratsiooni ja assonantsi nõue. Eriti tähtis on runodes ka parallelism.

Vaadage ka:

Mikko Korhonen: Kalevalamõõdu varasem ajalugu <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr10/wkorhone.htm>

Tiiu Jaago: Regilaulu poeetika: <http://haldjas.folklore.ee/UTfolkl/loengud/poeetika/>

Kahjuks ei ole Aulis Rintala õpik **KALEVALAMITAN OPAS URBAANILLE RUNONIEKALLE** veel eesti keelde tõlgitud.

Eesti keeles: Kalevalamõõt

Kirjoittanut Anja Karkiainen

Kalevala Runokeele Seltsi leheküljele võid sa saata kalevalamõõdulisi rahvalaule. Meie asjatundjad uurivad, kas värsiread on korrektsed ja kui võ imalik, korrigeerivad vigu. Kui sa saadad rahvalaule rohkem, võ id saada meie seltsi liikmeks, koguni **MEISTRIS, KALEVALA LAULIKUKS**. Palun, saada meile ka oma nimi ja aadress ning email-andmed. Võid esineda ka varjunime all, kuid meile oleksid vajalikud su õiged andmed.

Oma kommentaare ning tervitusi võid saata e-maili kaudu.

Minu e-mail-aadress: [aulis\(a\)rintala.org](mailto:aulis(a)rintala.org)